Q° xcii

Cum ergo quilibet homo sit pars ciuitatis. im-
possibile est ꝙ aliquis sit bonus nisi sit bene ꝓpor
cōnatus bono cōi. nec totū pt̄ bene cōsistere nisi ex
ꝑtibus sibi ꝓporcōnatis. vnde impossibile est ꝙ
bonū cōe ciuitatis bene se habeat nisi ciues sint
ꝩtuosi ad minus illi quibꝫ cōuenit pn̄cipari. suffi
cit aūt quātū ad bonū cōitatis ꝙ alij intm̄ sint
virtuosi ꝙ pn̄cipum mādatis obediant. et ideo
phs dicit in. iij. politice. ꝙ eadem est ꝩtus prin-
cipis et boni viri. non aūt eadem est ꝩtus cuiꝰ
cūqꝫ ciuis et boni viri. ¶ Ad. iiij. dicendum. ꝙ lex tirā
nica cū non sit scḋm rōnem non est simpliciter lex
sed magis est quedam ꝑuersitas legis. et tamen
inquantū habꝫ aliquid de racōne legis intendit
ad hoc ꝙ ciues sint boni. non eni habet de racōne
legis nisi scḋm hoc qḋ est dictamen alicuius p̄sidētis
in sb̄ditis. et ad hoc tendit ut sb̄diti legi sint bene
obedientes qḋ est eos esse bonos nō simpliciter
sed in ordine ad tale regimen.

Ad. ij. sic ꝓceditur. vid᷑ ꝙ legis actus non
sint cōuenienter assignati in hoc qḋ d᷑ ꝙ legꝭ
actus est imparare vetare ꝑmittere et punire. lex
enim omis p̄ceptū cōe est ut legis cōsultus dic.
sed idem est imparare et p̄cipe. g° alia quatuor su-
perfluunt. ¶ P̄. effectus legis est ut inducat sb̄
ditos ad bonū ut supra dictū est. sed cōsiliū est de
meliori bono q̄ꝫ p̄ceptū. g° magis ꝑtinet ad legē
cōsulere q̄ꝫ etiā p̄cipe. ¶ P̄. sicut homo aliquis
incitatur ad bonū per penas. ita etiā et ꝑ p̄mia. g°
sicut punire ponitur effectus legis. ita etiā et pre
miare. ¶ P̄. intentio legislatoris est ut homines
faciat bonos sicut sup̈ dictum est. sꝫ ille qui solo
metu penaꝝ obedit legi non est bonus. Nā timo
re seruili qui est timor penaꝝ et si bonū aliquis
faciat non tn̄ bene aliquid fit ut aug᷒ dicit. non g°
vid᷑ esse ꝓpriū legis qḋ puniat. ¶ Sed cōtra est
ꝙ isidorus dicit in. ij. eth. omnis lex aut ꝑmittit
aliquid ut vir fortis p̄miū petat aut vetat ut sa-
craꝝ virginū nuptias nulli liceat petere. aut pu
nit. ut qui cedem fecerit capite plectat᷑. Rn̄sio.
dicendum ꝙ sicut enūtiacō est racōnis dictamen per
modū enūtiādi. ita etiā et lex ꝑ modū p̄cipiēdi.
racōnis aūt ꝓpriū est ut ex aliq° ad aliquid indu
cat. vnde sicut in demonstratiuis scientijs racō in
ducit ut assentiatur cōclusioni ꝑ quedaꝫ pn̄cipia
ita etiā inducit ut assentiatur legis p̄cepto ꝑ a-
liquid. p̄cepta autē legis sūt de actibus hūanis
in quibus lex dirigit ut supra dictum est. Sunt
autem tres differentie humanoꝝ actuū. Nam
sic̄ supra dictum est. quidam actus sunt boni ex
genere qui sunt actus ꝩtutū. et respectu hoꝝ po-
nitur legis actus p̄cipe vel imperare. p̄cipit eni
lex omes actus ꝩtutū ut dicitur in. v. eth. quidā
vero sunt actus mali ex genere sicut actus vi-
cioꝝ. et respectu hoꝝ lex habet ꝓhibere. quidaꝫ
vero ex genere suo sūt actus indifferentes et re
spectu hoꝝ lex potest ꝑmittere. et possunt etiā in-
differentes dici omes illi actus qui sunt vel pa-
rum boni vel parū mali. id autē ꝑ qḋ inducit lex
ad hoc ꝙ sibi obediatur est timor pene. et quantū
ad hoc ponitur legis effectus punire. ¶ Ad. j. g° di
cendū. ꝙ sicut cessare a malo habet quandā rō-
nem boni. ita etiam ꝓhibicō habꝫ quandā rōnē
p̄cepti. et scḋm hoc large accipiendo p̄ceptū vniūsa
liter lex p̄ceptū dicitur. ¶ Ad. ij. dicendum. ꝙ cōsulere
non est ꝓprius actus legis sed pt̄ ꝑtinere etiam
ad ꝑsonam p̄uatam cuius non est cōdere legem.
vnde etiam apl's. j. ad corinth. vij. cū cōsiliū qḋdā
daret dixit. ego dico nō dn̄s. et ideo non ponitur
inter effectus legis. ¶ Ad. iij. dicendum. ꝙ etiā p̄miā-
re pt̄ ad quēlibꝫ ꝑtinere sꝫ punire non ꝑtinet nisi
ad ministrū legis cuius auctoritate pena infer-
tur. et ideo p̄miare non ponitur legis actus sꝫ so
lum punire. ¶ Ad. iiij. dicendum. ꝙ ꝑ hoc ꝙ aliquis inci-
pit assuefacere ad vitandū mala et ad implēdū
bona ꝓpter metū pene ꝑducitur q̄nqꝫ ad hoc ꝙ et
delectabiliter et ex ꝓpria voluntate hoc faciat. et
scḋm hoc etiam lex puniendo ꝑducit ad hoc ꝙ homi-
nes sint boni.

Q°.

Deinde cōsiderādū est de singulis legibus. Et p̄mo de lege eter
na. ¶ Scḋo de lege naturali. ¶ Tercio
de lege hūana. ¶ Quarto de lege ve
teri. ¶ Quinto de lege noua que est lex euangelij.
¶ De sexta autē lege q̄ est lex fomitis sufficiat ꝙ
dictum est cū de peccato originali agētur. ¶ Cir
ca p̄mū querūtur sex. ¶ Primo quid sit lex et'
na. ¶ Scḋo vtrum sit omibus nota. ¶ Tercio vtrū
omis lex ab ea deriuetur. ¶ Quarto vtrum ne-
cessaria subiciantur legi eterne. ¶ Quinto vtrū
cōtingētia naturalia subiciātur legi eterne. ¶ Sex
to vtrum omes res humane ei subiciantur.

Ad. j. sic ꝓceditur. videtur ꝙ lex eterna nō
sit racō suma in deo exn̄s. lex eni eterna est
vna tātū. sed rōnes reꝝ in mente diuina sunt plu-
res. dicit enim aug᷒ in li. lxxxiij. q. ꝙ deus singu-
la fecit ꝓprijs rōnibꝫ. g° lex eterna non videtur
esse idē ꝙ racō in mente diuina existens. ¶ P̄. de
rōne legis est ꝙ verbo ꝓmulgetur ut s̈ dictū ē.
sed verbū in diuinis dicitur ꝑsonaliter ut in p̄-
mo habitum ē. racō autem dicitur essentialiter.
nō g° idem est lex eterna qḋ racō diuina. ¶ P̄. aug᷒.
dicit in li. de vera rel. apparet supra mētem nostrā
legem esse que veritas dicitur. lex autem supra
mentem nostrā existens est lex eterna. g° veritaꝰ
est lex eterna. sed nō est eadem racō veritatis et
rōnis. g° lex eterna non est idem ꝙ racō suma.
¶ Sꝫ cōtra est ꝙ aug᷒. dicit in. j. de li. arbitrio. ꝙ
lex eterna est suma racō cui semꝑ obtēpādū ē.
Rn̄sio. dicendum ꝙ sicut in quolibꝫ artifice p̄existit
racō eoꝝ q̄ cōstituūtur ꝑ artem. ita etiam in quo
libet gubernante oportet ꝙ p̄existat racō ordinꝭ
eoꝝ que agenda sūt ꝑ eos q̄ gubernacōni sb̄dū
tur. et sicut racō reꝝ fiēdaꝝ ꝑ artem vocatur ars
vel exemplar reꝝ artificiataꝝ. ita etiam racō gu
bernantis actus sb̄ditoꝝ rōnē legis obtinet ser
uatis alijs que supra esse diximus de legis rōne.
deus autem ꝑ suam sapientiam cōditor est vniū-
saꝝ naturaꝝ ad quas cōparatur sic̄ artifex ad ar-
tificiata ut in p̄mo habitum est. est etiā guberna
tor oim actuū et motionū que inueniūtur in sin-
gulis creaturis ut etiam in primo habitum est.
vnde sicut racō diuine sapientie inquantūꝑ eā